

ВОЄННА СФЕРА В ПЕРЕДВИБОРНИХ ПРОГРАМАХ ПАРТІЙ І БЛОКІВ

Ігор ЖДАНОВ,
директор політико-правових
програм Центру Разумкова

Як розібратися в інформаційному потоці політичної реклами, PR-акцій, міжпартійних дискусій і скандалів, щоб зробити свідомий громадянський вибір 31 березня 2002р.? Широке застосування партіями виборчих технологій, на жаль, не завжди сприяє свідомому вибору, більше того — відводить на другий план самоідентифікацію партій і блоків у політичному просторі України, нівелює значимість їх передвиборних програм. Водночас, як свідчать соціологічні дослідження, для багатьох виборців визначальним чинником при голосуванні є саме передвиборна програма¹.

В цій статті проаналізовані підходи партій (блоків) до вирішення актуальних проблем воєнної політики України, задекларовані ними в передвиборних програмах. Відповідні програмні положення узагальнені в таблиці “Воєнні аспекти передвиборних програм окремих політичних партій і блоків” (на наступній сторінці). Як і в попередній статті, позиції партій (блоків) подані за чотирма напрямками: зовнішньополітичні та внутрішньополітичні установки, пріоритети військового будівництва, економічні та соціальні аспекти воєнної політики, які партія (виборчий блок) буде обстоювати після перемоги на виборах.

Попри законодавче обмеження обсягу передвиборної програми², а також характерний для будь-якої передвиборної програми певний популізм, представлені в таблиці матеріали дають можливість зробити наступні спостереження та висновки.

Проблеми воєнної політики, воєнної реформи, військового будівництва не належать до найбільш пріоритетних напрямів парламентської діяльності партій (блоків). По-перше, відповідним положенням відведено незначний обсяг передвиборних програм, порівняно з більш актуальними проблемами — економіки, соціальної сфери та внутрішньої політики. По-друге, не повністю сумісні, а часом і протилежні позиції, зафіксовані в довгострокових програмах окремих партій (стосовно воєннополітичних блоків, позаблоковості, багатовекторності, присутності Чорноморського флоту РФ на території України та ін.³), не стали на заваді об'єднанню цих партій у виборчі блоки.

¹ Див. результати соціологічного дослідження Центру Разумкова, розміщені в цьому журналі.

² Закон України “Про вибори народних депутатів України” обмежує обсяг передвиборної програми 7800 друкованими знаками.

³ Див. статтю А.Гриценка “Проблеми воєнної політики в програмах політичних партій”, розміщену в цьому журналі.

ВОЄННІ АСПЕКТИ ПЕРЕДВИБОРНИХ ПРОГРАМ ОКРЕМИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ І БЛОКІВ

№ п/п	Назва партії (блоку)	Зовнішньополітичні установки	Внутрішньополітичні установки	Військові пріоритети	Економічні та соціальні аспекти
1	Виборчий блок “Блок Віктора ЮЩЕНКА “НАША УКРАЇНА” Лідер — Віктор ЮЩЕНКО	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Зміцнення світової системи безпеки. ❖ Підвищення ролі України у міжнародній безпеці, у боротьбі з глобальним тероризмом. ❖ Формування нових регіональних структур безпеки та співпраці з сусідами. ❖ Рівноправні та взаємовигідні партнерські відносини з Росією як необхідна умова зміцнення системи безпеки та стабільності в Східній Європі. ❖ Співпраця зі США з метою включення України до світової системи безпеки. 	—	—	—
2	Виборчий блок ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ — ПАРТІЯ “ДЕМОКРАТИЧНИЙ СОЮЗ” Лідер — Володимир ГОРБУЛІН	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Доктрина національної безпеки і доктрина зовнішньої політики, в основі яких — інтереси громадян і народу України в сучасному геополітичному просторі. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Скасування обов’язкової військової повинності. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Переведення Збройних Сил на професійну основу не пізніше 2006р. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Соціальні гарантії військовим і членам їх сімей. ❖ Фінансування пільгових путівок ветеранам війни коштами страхових фондів.
3	Виборчий блок “ЗА ЄДИНУ УКРАЇНУ” Лідер — Володимир ЛИТВИН	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Комплексна євроінтеграція України. ❖ Зміцнення зв’язків з країнами СНД. ❖ Участь України в міжнародній коаліції боротьби з тероризмом. ❖ Активне протистояння екстремізму та нетерпимості. 	—	—	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Гарантовані соціальні права військовослужбовців.
4	Виборчий блок політичних партій “Блок Наталії ВІТРЕНКО” Лідер — Наталія ВІТРЕНКО	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Стратегічне партнерство з Росією і Беларуссю. ❖ Міждержавний союз “Україна-Беларусь-Росія” зі створенням системи колективної безпеки. 	—	—	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Захист прав ветеранів та учасників війни, військовослужбовців, учасників бойових дій.
5	Виборчий блок Юлії ТИМОШЕНКО Лідер — Юлія ТИМОШЕНКО	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Мирні, рівноправні стосунки з усіма державами, з якими Україна має спільні інтереси. 	—	—	—
6	“ЖІНКИ ЗА МАЙБУТНЄ” всеукраїнське політичне об’єднання Лідер — Валентина ДОВЖЕНКО	—	—	—	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Гарантований соціальний захист ветеранів війни.

№ п/п	Назва партії (блоку)	Зовнішньополітичні установки	Внутрішньополітичні установки	Військові пріоритети	Економічні та соціальні аспекти
7	КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ Лідер — Петро СИМОНЕНКО	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Згубність нав'язаного Заходом політичного курсу. ❖ Розширення співробітництва з країнами СНД, найближчими сусідами, іншими державами світу. ❖ Росія і Білорусія — наші економічні партнери, політичні союзники і історичні побратими. В союзі з ними має бути і Україна. ❖ Позбавлення диктату і “послуг” американської адміністрації. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Зміцнення національної безпеки і оборони. 	—	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Забезпечення передбачених законами пільг ветеранам війни, воїнам-інтернаціоналістам, військовослужбовцям. ❖ Захист соціальних прав військових.
8	ПАРТІЯ ЗЕЛЕНИХ УКРАЇНИ Лідер — Віталій КОНОНОВ	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Надання Україні місця постійного неядерного члена Ради Безпеки ООН. ❖ Приєднання України до ЄС. ❖ Проти проявів тероризму та екстремізму у будь-яких формах. ❖ Поетапне перетворення Чорноморського регіону на демілітаризовану зону. ❖ Повна заборона усіх видів зброї масового знищення. ❖ Проголошення України зоною, вільною від ядерної зброї. ❖ Проти силових методів розв'язання регіональних конфліктів. ❖ За підвищення ролі України як посередника у розв'язанні міжетнічних конфліктів. ❖ Проти приєднання до військових блоків. ❖ Проти постійного розміщення іноземних військ на території України. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Проти торгівлі зброєю. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Професіоналізація Збройних Сил. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Комплексна утилізація застарілої зброї. ❖ Перенесення в безпечну зону радіолокаційної станції приводного аеродрому м.Чугуїв Харківської області. ❖ Розширення переліку підстав проходження альтернативної військової строкової служби.
9	СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ (об'єднана) Лідер — Віктор МЕДВЕДЧУК	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Входження України у світові та європейські міжнародні організації. ❖ Розвиток зв'язків з Росією на умовах партнерства. ❖ Створення системи загальноєвропейської колективної безпеки за участю країн Західної, Центральної, Східної Європи та Росії. 	—	—	—
10	СОЦІАЛІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ Лідер — Олександр МОРОЗ	—	—	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Професіоналізація Збройних Сил. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Скорочення строкової служби до 12 місяців.

Очевидно, чинники активного будівництва блоків напередодні виборів лежали поза межами активного обговорення проблем воєнної політики; більш важливу роль у цьому процесі відіграли: об'єднання партій навколо харизматичного лідера; підтримка з боку діючого Президента України; просування регіональних і групових інтересів; наявність організаційних, фінансових і медійних ресурсів тощо. Пізніше, після виборів, при розгляді відповідних законопроектів у Парламенті згадані відмінності в позиціях партій можуть ускладнити пошук компромісу в рамках блоку (його фракції).

Серед інших аспектів воєнної політики партії (блоки) приділили більше уваги зовнішньополітичним орієнтирам і вирішенню соціальних проблем військових. Внутрішньополітичні установки, а також пріоритети військового будівництва окреслені досить схематично, або взагалі залишилися поза увагою. Примітно, що найбільш повно і конкретно викладена позиція Партії Зелених України — партії, яка активно відстоює ідеали антимілітаризму.

Більшість програм відповідають на питання “що треба зробити”, але не пояснюють, “як це зробити”, тобто визначаються переважно цілі, а не механізми їх досягнення⁴. Окремі цілі навряд чи є досяжними в період реалізації передвиборної програми (якщо взагалі є досяжним, наприклад, визнання України постійним членом Ради Безпеки ООН). Окремі механізми та конкретні заходи містяться в довгострокових програмах партій — стосовно негайного вступу до НАТО, виходу з СНД, денонсації угод з Росією і виведення її Чорноморського флоту з території України — однак, вони не ввійшли до передвиборних програм відповідних блоків, очевидно, щоб не злякати частину виборців. Запропонована однією з партій заборона торгівлі зброєю, на нашу думку, потребує всебічного обґрунтування, оскільки може спричинити суттєві економічні, соціальні, науково-технологічні та інші втрати для України.

В передвиборних програмах переважна більшість партій (блоків) уникають кількісних показників і термінів реалізації запропонованих заходів. Лише одна партія — Соціалістична партія України — вказала єдиний кількісний показник: скорочення терміну строкової служби до 12 місяців. Конкретна дата міститься лише в програмі блоку “Демократична партія України — партія “Демократичний союз””: переведення Збройних Сил на професійну основу пропонується здійснити до 2006р., тобто раніше, ніж намічено чинною програмою реформування.

Якщо виходити із задекларованих у передвиборних програмах позицій і поточного рейтингу партій (блоків), то можна прогнозувати, що майбутній Парламент істотно не коригуватиме пріоритети воєнно-політичного та військово-технічного співробітництва України з іншими державами та міжнародними організаціями. Пропозиції лівих партій — стосовно участі України в Системі колективної безпеки СНД або утворення міждержавного союзу з Росією та Білоруссю — на нашу думку, не знайдуть підтримки більшості парламентаріїв. Так само, навряд чи будуть підтримані пропозиції правих партій — щодо негайного вступу до НАТО або виходу з СНД. Україна продовжуватиме активну співпрацю з НАТО, ОБСЄ, ООН, зокрема, активну миротворчу діяльність, участь у боротьбі з міжнародним тероризмом. У сфері військового будівництва можна розраховувати на законодавчу підтримку процесу професіоналізації Збройних Сил, а також більш ефективне вирішення соціальних проблем військовослужбовців. Головне ж — якою мірою задекларовані позиції будуть втілені в життя. ■

⁴ Конкретні механізми реалізації програм та законодавчі ініціативи партій (блоків) можна знайти у відповідях їх лідерів, надісланих на запит Центру Разумкова. Позиції лідерів партій (блоків) розміщені в цьому журналі.